BÀI GIẢNG: THỰC HÀNH TIẾNG VIỆT: CÂU HỎI TU TỪ
CHUYÊN ĐỀ: NHỮNG CÂU CHUYỆN HÀI
MÔN: NGỮ VĂN
GIÁO VIÊN: NGUYỄN THỊ HỒNG LAN

MỤC TIÊU

- ✓ *Nắm được kiến thức về câu hỏi tu từ.*
- ✓ *Vận dụng kiến thức để làm các bài tập SGK.*

I. TRI THỨC TIẾNG VIỆT

VD:

- Cậu đi xem phim với tớ không? (1)

- Cậu không thấy tớ đang bận à? (2)

=> Câu hỏi.

Câu 1: hỏi nhằm mục đích làm sáng tỏ một nội dung nào đó.

Câu 2: hỏi để từ chối => câu hỏi tu từ.

- Khái niệm:

+ Không được dùng để hỏi.

+ Bộc lộ một ý tứ khác của người nói.

+ Mục đích: khẳng định, phủ định và để bộc lộ cảm xúc.

VD:

Làm sao sống được mà không yêu
Không nhớ, không thương một kẻ nào?
(Xuân Diệu)

=> Khẳng định khao khát tình yêu mãnh liệt.

- Khái niệm:

+ Nội dung: là câu hỏi được đặt ra nhưng không nằm mục đích tìm kiếm câu trả lời hoặc câu trả lời đã nằm ngay trong câu hỏi.

+ Hình thức: là câu hỏi nhưng thực chất là câu phủ định hay khẳng định có sắc thái biểu cảm (bộc lộ cảm xúc).

- Tác dụng:

+ Trong giao tiếp: thu hút sự quan tâm của người nghe, làm lời nói giàu sức biểu cảm.

+ Trong văn học: tăng sắc thái biểu cảm, tạo hiệu quả thẩm mĩ, bộc lộ tư tưởng, tình cảm của người viết.

* Phân biệt với câu hỏi thường:

So sánh	Câu hỏi thường	Câu hỏi tu từ
Hình thức	Có hình thức của một câu nghi vấn, có dấu hỏi chấm cuối câu.	
Đối tượng	Người ỏi và người trả lời đều xác định.	Xác định được người hỏi. Không xác định được người được hỏi.
Phân loại	Câu hỏi có/ không. Có phải … không? …đúng không? Câu hỏi chuyên biệt.	…nhỉ?/ nhé? Chứ còn gì nữa…? Phải chăng/ liệu …? Biết mấy/ biết bao …?

HƯỚNG DẪN GIẢI

Câu 1: [SGK]

Cách giải:

Vị trí	Câu hỏi tu từ	Dấu hiệu nhận biết	Viết lại
Cảnh ông Giuốc-đanh và bác phó may	Đâu có là thế nào? Thế này là thế nào? Lại còn phải bảo cái đó à? Những người quý phái mặc ngược hoa à? Bá cho rằng tôi mặc thế này là có vừa sát không? Thế nào?	Có hình thức câu nghi vấn. Dùng để khẳng định/phủ định nhấn mạnh nội dung nào đó.	Đâu phải thế đâu. Ý tôi đâu phải thế này. Điều này không cần phải bảo. Vậy là những người quý phái khác cũng mặc ngược hoa. Tôi mặc sát như này bác xem đi.
Cảnh ông Giuốc-đanh và cô hầu Ni-côn	Con ranh con, lạ chưa kìa? Mày trêu tao đấy hẳn? Mày không thôi đi phỏng? Chưa thôi phỏng		Con ranh con, mày lạ thế! Mày đừng có trêu tao. Mày thôi ngay đi.

Câu 2: [SGK]

Cách giải:

- Khi chuyển từ câu hỏi tu từ sang câu kể làm mất đi ý nghĩa hàm ẩn của người nói và sắc thái của câu.
- Mất đi sắc thái nghi ngờ - chi tiết góp phần cho thấy sự hạn hẹp trong kiến thức của ông Giuốc-đanh.

Câu 3: [SGK]

Cách giải:

a. Tôi đã hai chục chú thợ ban xúm lại chiếc áo của ngài, làm sao mà tôi đến sớm hơn được?

b. Hãy thong thả, chú mình đi đâu mà vội thế?

Câu 4: [SGK]

Cách giải:

Lí do: xuất hiện những từ "có phải" "phải chăng" giống như câu hỏi nhưng đều mang nghĩa khẳng định nội dung trong câu.

Câu 5: [SGK]

Cách giải:

a. Món quà này thật là quý giá, chắc mẹ mua khó lắm đúng không?

b. Phải chăng, nếu Thị Nở đồng ý với Chí Phèo thì hắn sẽ không phải chịu kết cục bi thảm đến thế?